

UMETNOST.

Zgodovinska razstava slovenskega slikarstva. Ena izmed najlepših strani letošnjega ljubljanskega velesejma je gotovo njegova požrtvovalnost za otvoritev zgodovinske razstave slovenskega slikarstva. Razstava je obsegala — v devetih prostorih srednje tehnične šole na Mirju — okrog 286 del, ki segajo v dobo od srede 16. stoletja do sedemdesetih let 19. stoletja. Razstavo je priredila Narodna galerija. 1. oddelek slik se je pričenal s tablami krilnega oltarja iz Mrzlave vasi in je vseboval nekaj najstarejših del do razdobja l. 1740., torej tudi še nekaj Metzingerjevih. Glavna slika tega oddelka pa je bila Fr. Jelovškova Madona, ki je bila eno najsijajnejših del cele razstave. V 2. oddelku so bila zbrana dela Metzingerjeva, posebno nekaj njegovih del iz zadnje dobe pred smrtjo. Ta dela prav dragoceno dopolnjujejo običajno sliko o Metzingerjevi umetnosti. V 3. oddelku so bila razstavljeni najboljše in najtemperamentnejša dela Wergantova (Bergantova), ki je enako zanimiv kot portretist in žanrist. Njemu nasproti je stal drugi višek te dvorane: Cebejevo (Čibejevo) vnebovzelje. V 4. oddelku je tvoril Kremser Schmidt predpogoj za razumevanje Lajerjeve umetnosti v 5. oddelku. Poleg njega sta bila zastopana še dva Lajerjeva sodobnika: Potočnik in udomačeni Nemeč Herrlein. V 5. oddelku je bil, kakor omenjeno, Lajer s svojim krogom, ki obvlada našo cerkveno umetnost tja do štiridesetih let 19. stoletja. V 6. oddelku se nam je predstavil Matevž Langus kot cerkven slikar, v 7. pa kot intimen krajinar in portretist. Poleg prejšnjih naših velikih mojstrov baroka je bil Matevž Langus najizrazitejša umetniška moč cele razstave. Langus temelji najgloblje v osnovah našega narodnega in kulturnega preporoda. V 8. oddelku se je odlikoval pomembni portretist iz srede 19. stol. M. Stroj, poleg njega pa naš najizrazitejši krajinar Karinger. V 9. in zadnjem oddelku je bil poleg Karingerja zastopan še Pernhart, slovenski Korošec, ki je tako obsežno objel naše gorske pokrajinske vedute kot nihče

drugi. Wolf, ki označa okus cele nastopne generacije, je bil žal v maločem zastopan, ker je slikal pretežno na steno. Most k novejši slovenski umetnosti pa sta naredila S. Ogrin in posebno realist Iv. Frankè. K tej in drugim slikarskim razstavam iz preteklih mesecev se še povrnemo z obširnejšim poročilom.

NAŠE SLIKE.

Vseh petero ilustracij tega sešitka nam kaže dela angleških slikarjev v 19. stoletju.

Prva dva, Millais in Rossetti, sta s Huntom vred utemeljitelja skupine slikarjev prerafaelitov (Pre-Raphaelite-Brooderhood). To združenje, ki se je ustanovilo leta 1848., si je stavilo deloma pod vplivom nemške romantike za smoter, nastopiti proti tedaj vladajoči akademski šabloni. Prepričanje teh slikarjev je bilo, da bodi vzor slikarjem le slikarstvo do konca 15. stol., natančneje do l. 1508, ko je odšel Rafael v Rim. Odtod ime. Njihov namen je bil točno proučavanje narave, jasno izražanje poglobljene duševnosti in ozir na krščanske ideje. V smeri prerafaelitov se giblje tudi Ford Madox Brown, čigar »Umivanje nog« je D. in Sv. prinesel v letošnji velikonočni številki (april).

John Evereth Millais (1829—1896) je bil le kratek čas v zvezi prerafaelitov pozneje se je izkazal jasnega impresionista. Njegova slika »Povelje za oprostitev« (pril. XXV.) nam kaže škotsko ženo z detetom v naročju, ki izroča zmagoslavno staremu jetniškemu pazniku povelje za oprostitev svojega moža, ki je prišel v ječo ob vstaji l. 1745. Soprog, oblečen v škotsko nošo (kilt), objema soprogo, ranjeno desnico ima v zanki. Pes se veseli svojega gospodarja in se vzpenja po njem. Zanimivo je, da je bila slikarjeva žena za model žene oproščenca in da cenijo ta portret kot najboljši, kar jih je slikar naslikal.

Dante Gabriel Rossetti je bil rojen v Londonu kot sin italijanskega literata Gabriela Rossettija in je umrl l. 1882. S početka je slikal po naziranju prerafaelitov obširnejše slike, pozneje je prišel pod

vpliv Benečanov. Najrajši je slikal ženske podobe, izvečine v polfigurah, z značilnim, ne preveč realističnim obrazom, ampak idealno nadahnjenim, z globokimi skrivnostnimi očmi in velikimi ustnicami — romanlične bolesi. Barve odgovarjajo zamisli, sijajne so in polne žara. Slikar ljubi zlatorumeno barvo, čisto svetlo-zeleno, rjavo, jeklenomodro in škrlataste luči, večkrat v lepih akordih. Njegove ženske podobe imajo običajno svetlorumene lase. V tem smislu je slikana »Devica sv. grala«, ki drži v rokah zlat kelih (sv. gral) zadnje večerje Gospodove. Slika je iz t. 1875. (Pril. XXVI.)

»Pes v jasliah« (pril. XXVII.) od slikarja Walterja Hunta (iz l. 1885.) je ljubka genre-slika. Dva telička hočeta k jasliah, pa pes si jih je izbral za ležišče in je v njih zaspal; zato se obojavljata priti bliže. Vsa živa bitja in vsi drugi predmeti so slikani z veliko natančnostjo in ljubeznijo.

»Ruta in Noemi« (pril. XXVIII.) je delo genre-slikarja Filipa Hermogena Calderona (1833—1878). Slikar se odlikuje po izvrstnem živem karakteriziranju in krepki barvenosti. Naša slika predočuje znani prizor iz sv. pisma v Rufini knjigi. Rodbina Elimelekova je pribežala ob času lakote iz Betlehema v deželo Moabljanov. Tu umrjejo Elimelek in oba sinova, ki sta si vzela za ženi Moabljanki Orfo in Ruto. Noemi, žena Elimelekova, se vrača domov. Z njo hočeta tudi snahi. Noemi jima prigovarja, naj ostaneta v hiši svoje matere. Orfa se je dala preprositi in je ostala, Ruta pa se oklene svoje tašče in pravi: »Kamorkoli pojdeš, pojdem tudi jaz... Tvoje ljudstvo je moje ljudstvo in tvoj Bog je moj Bog.«

Priloga XXIX: »Bretonska kmetska deklica« je ljubka slika Jurija Clausena, roj. 18. apr. 1852 v Londonu, ki slika rad v gorkih tonih značilne angleške pokrajine, prej pa je slikal v pleinairu nizozemske ribiške tipe. V našem primeru mu je nudila slikarsko zanimiva Bretonska, ki uživa ljubezen prav mnogih slikarjev, nežen predmet za karakteristično individualno sliko.

J. D.

MISLI.

Vsa umetnostna sredstva izgube naposled svoj čar; največji mojstri postanejo polagoma sence. Očarati in osvojiti nas more le osebnost.

Knjiga, ki nam prvi pot vse pove, ne more postati naša prijateljica.

Marsikaj se vidi močno, pa je vendar samo napihnjeno. To velja tudi o knjigah.

Nekatera drobna pesem je na videz izumetničena igračka; a stihotvorec, ki je mnogo razmišljal o tehniki in pozna vse nje težave, jo ceni kakor resno delo. Marsikatera dolga povest se kaže kot umotvor, a izkušnemu presojevalcu ni dosti več, kakor dolgočasna igrača.

Kdor more po slišanju resnične pesmi takoj udariti v plosk, je ni doumel v njeni globokosti. Kogar je res ganila, molči.

Vsak umotvor govori več jezikov: drugače mladeniču, drugače možu in spet drugače starcu. Knjiga, ki je ne moremo na vseh treh življenjskih stopnjah čitati z veseljem, ima le srednjo vrednost.

Ko bi nas resnično življenje popolnoma zadovoljilo, se ne bi zatekali k umetnosti. Torej se umetnost ne sme predolgo muditi z golim podajanjem resničnega, če ne, bodo ljudje odpadli od nje.

Vsak pisatelj, ki pošteno ceni svoj čas in ne išče svojega dobička, doživi in mora premagati dobo, ko bi najrajši svoje pero odložil za vedno.

Kako so ponemčevali slovenska krajevna imena. Dr. Miklosich navaja med drugimi sledeče primere: Drmali = Dürmaul, Suhogrlje = Zuckerhandl, Slatina = Latein, Razpolje = Rossboden, Zvenislav = Schweineruhm, Ratibor = Rotwurst, Vrbice = Fürwitz, Imelnica = Himmelwitz, Rokitna = Rotigel, Podmolje = Baumhl, Zagon = Sauhahn, Brlog = Bierloch, Velislav = Filzlaus.

V mojem domačem kraju so prekrstili vas »Senarska (vas)« v Schweindorf.

Tile primeri kažejo, kako nesmiselno je, krajevna imena prevajati v tuj jezik.

Dr. K.